

Espoon Nuorisovaltuuston aloite digitaalisen opetusympäristön parantamiseksi

Sisällysluettelo

Ongelma

- 1. Opettajat voivat käyttää haluamaansa it-palveluita opetuksessa.**
- 2. Opettajat voivat käyttää haluamiansa ohjelmistoja opetuksessa.**
- 3. Opiskelijoiden pitää muistaa monia eri salasanoja organisaatiomme palveluihin.**

Ratkaisu

- 1. Opettaja voi käyttää opetuksessa vain it-palveluita, jotka ovat Espoon tietosuojaselosteessa.**
- 2. Jos opetuksessa joudutaan käyttämään jotain ladattavia ohjelmistoja, niiden tulee olla vapaata ja avointa lähdekoodia.**
- 3. Tietoturvan lisäämiseksi pitäisi ottaa käyttöön Single sign-on (SSO) koulun tarjoamilla palveluilla.**

Ongelma

Lukion opettajilla on vapaus käyttää lukio-opetuksessa haluamiansa it-palveluita ja ohjelmistoja.

1. Opettajat voivat käyttää haluamaansa it-palveluita opetuksessa.

Joillakin kursseilla opettajat vaativat käyttämään ilmaisia it-palveluita ja ohjelmistoja opetuksessa kuten Kahoot, Itslearning, Quizlet, BandLab ja Zoom. Opettaja ei saisi edellyttää opiskelijoita luomaan näihin palveluihin käyttäjätilejä tai muutenkaan edellyttää käyttämään niitä, koska tällöin opiskelija joutuu hyväksymään tämän palvelun tai ohjelmiston käyttöehdot.

Ongelma ei siis ole se, että näitä palveluita ja ohjelmistoja käytetään opetuksessa. Ongelma on se, että näiden palveluiden käyttöehtojen hyväksyminen ja ohjelmistojen asentaminen ei saa olla osa kurssin suorittamisen arviointikriteerejä. Eli opiskelijalle pitää olla mahdollista suorittaa kurssi myös ilman, että hänen täytyy hyväksyä näitä käyttöehtoja tai asentamaan maksullisia/suljettua ohjelmistoja, mutta olisi suositeltavaa, että opettajat välttäisivät näiden palveluiden ja ohjelmistojen käyttöä kokonaan. Opettajat voisivat vaatia opiskelijoita käyttämään vain palveluita, jotka lukevat Espoon tietosuojaselosteessa.

Opettajat eivät tiedä tai heitä ei mahdollisesti kiinnosta tietosuoja ja yksityisyys, joten he käyttävät näitä palveluita helpottaakseen opetusta. Mielestämme tämä ei ole oikein, koska ketään ei pitäisi pakottaa tekemään käyttäjätiliä palveluun, jonka käyttöehtoja ei halua hyväksyä. Yleensä nämä palvelut ovat ulkomaalaisia, joka voi tarkoittaa, että opiskelijan henkilötietoja tallennetaan Euroopan Unionin ulkopuolelle. On paljon vaikeampaa puuttua GDPR-asioihin, jos dataa on jo tallennettu EU:n ulkopuolelle. Opetuksen pitäisi olla ilmaista Suomessa, mutta se ei enää ole ilmaista, jos joutuu käyttämään it-palveluita, jotka mahdollisesti myyvät opiskelijoiden dataa eteenpäin.

Opettajat puolustavat tätä opetuksen helpottumisella. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Nämä alustat parhaimmillaan helpottavat opettajan arviointityötä, mutta opiskelijat eivät ole koulussa arvioitavina vaan oppimassa. Yleinen haaste digitalisaatiossa on se, että käytämme liian monimutkaisia ratkaisuja. Yleensä tämä johtuu siitä, että käytämme paljon erilaisia palveluita, vaikka asiat pystyisi hoitamaan yksinkertaisemmin. Tämän takia mielestämme ei pitäisi olla pakollista käyttää näin paljon erilaisia it-palveluita.

2. Opettajat voivat käyttää haluamiansa ohjelmistoja opetuksessa.

Opettajat haluavat, että opiskelijat lataavat tietokoneelleen maksullisia/suljettuja ohjelmistoja. Näiden ohjelmistojen yksityisyydensuoja ja tietosuoja on kuitenkin kyseenalaista. Tämän sijaan opetuksessa pitäisi käyttää vapaita ja avoimia ohjelmistoja. Opiskelijat joutuvat tämän lisäksi myös ostamaan maksullisen lisenssin sekä hyväksymään lisenssiehdot TI-Nspire™ CX CAS ohjelmistoon, koska ilman sitä on vaikeaa päästä matematiikan kursseista läpi.

3. Opiskelijoiden pitää muistaa useita eri salasanoja organisaatiomme palveluihin.

Opiskelijoilla on monia salasanoja, jotka ovat varsinkin etäopetuksessa vaikeaa muistaa. Opiskelijat käyttävät monissa eri palveluissa samoja salasanoja, joka ei ole tietoturvallista.

Ratkaisu

Olemme tulleet Viherlaakson lukion opiskelijakunnan hallituksessa ja Espoon Nuorisovaltuustossa seuraaviin yhteiseen tulokseen:

1. Opettaja voi käyttää opetuksessa vain it-palveluita, jotka ovat Espoon tietosuojaselosteessa.

Opettajien tulisi pyrkiä järjestämään opetus siten, että näitä palveluita, joille Espoolla ei ole lisenssiä vältettäisiin käyttämästä. Espoon kaupunki maksaa muun muassa Googlelle ja Microsoftille suuria summia siitä, että jokaisella opiskelijalla olisi pääsy näihin digitaalisiin ympäristöihin. Jokaisen opettajan tulisi pyrkiä pitämään opetus vain näillä alustoilla. Jos opettaja käyttää jotain it-palvelua tai ohjelmistoa, joka ei erikseen ole merkitty Espoon tietosuojaselosteeseen, ketään ei tulisi pakottaa sen käyttöön vaan opetus pitäisi järjestää palveluilla, jotka ovat Espoon tietosuojaselosteessa. Jos halutaan ottaa kaikissa tai joissakin tietyssä lukiossa jokin palvelu käyttöön pitää Espoon tietosuojaselosteeseen lisätä, mitä tietoja palvelu kerää opiskelijoista.

2. Jos opetuksessa joudutaan käyttämään jotain ladattavia ohjelmistoja, niiden tulee olla vapaata ja avointa lähdekoodia.

Jos opetuksessa joudutaan käyttämään jotain tietokoneohjelmia ja sovelluksia, joihin kaupungilla ei ole lisenssiä, tulisi niiden olla avointa lähdekoodia ja vapaata ohjelmistoa (Free Software). Free Software Foundation (<https://www.fsf.org>) on yhdysvaltalainen non-profit, joka edistää vapaata ohjelmistokehitystä. He ovat julkaisseet GPL-vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmistolisenssin. Euroopan Unioni on julkaissut oman EUPL lisenssin, joka on lähes kopio GPL lisenssistä, sekä se on yhteensopiva GPL:n kanssa.

Esimerkiksi Gimp on lisensoitu GPLv3+ -lisenssillä ja LibreOffice MPLv2.0 -lisenssillä, joten ne ovat avointa ja vapaata ohjelmistoa. Tämä tekee opiskelussa käytetyn sovelluksen ja sen järjestäjän toiminnasta läpinäkyvää ja takaa, että opiskelijan dataa ei myydä eteenpäin, jolloin opiskelussa käytetty ohjelmistoon todellisesti ilmainen. TI-Nspire™ CX CAS pitäisi joko korvata jollakin GPL yhteensopivalla ohjelmistolla tai muuten järjestää opetus siten, että se on mahdollista suorittaa ilman ohjelmistoa. Vuonna 2005 toisen asteen opiskelun aloittavien opiskelun pitää olla ilmaista, joten heille tämä ongelma on käytännössä ratkaistu

3. Tietoturvan lisäämiseksi pitäisi ottaa käyttöön Single sign-on (SSO) koulun tarjoamilla palveluilla.

Single sign-on on yksinkertainen palvelu, johon opiskelija kirjautuu ja tämän palvelun kautta hän pystyy kirjautumaan muihin palveluihin muistamatta muita salasanoja. Palvelut, joihin SSO voidaan ottaa käyttöön on: Visma Wilma, Google G Suite for Education ja Microsoft Office 365 Education. Tietosuojaselosteen mukaan myöskin koulukirjastojärjestelmä Axiell Aurora ja digitaalisia oppimateriaaleja tarjoava Edustore, ovat joillakin kursseilla opiskelijoilla käytössä ja ne pystyttäisiin myös lisäämään tähän. Opiskelijoiden pitäisi muistaa vain yksi salasana monen salasanan sijasta. Täten pystymme tarjoamaan organisaatiossamme entistä tietoturvallisemman ja käytettävyydeltään paremman opiskelun. Uudessa Lukion opetussuunnitelmassa (LOPS 2021) pystyisimme integroimaan oppikirjat tähän SSO palveluun. Silloin lukion vuonna 2021 aloittavien opiskelijoiden ei tarvitsisi muistaa SanomaPron, Otavan ja Studeon salasanoja.

Liitteet:

Henkilötietojen käsittely Lukio-opetuksen opiskelijarekisteri, suomenkielinen opetus:
<https://www.espoo.fi/download/noname/%7B2AF9BAD4-5EDE-49E6-BA57-3A1C0BFD1228%7D/129627>

Lista GPL yhteensopivista lisensseistä löytyy osoitteesta:

<http://www.gnu.org/licenses/license-list.html#GPLCompatibleLicenses>

Iso lista vapaita ja avoimia ohjelmistoja, jotka ovat GPL yhteensopivia:

<https://directory.fsf.org/wiki/Category/All>

Suomenkielinen EUPL 1.2: https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/custom-page/attachment/eupl_v1.2_fi.pdf

Lisätietoja:

Nuorisovaltuuston jäsen, Viherlaakson lukion OPKH

Kasper Manninen, pj.

kasper.manninen@gmail.com

Viherlaakson lukion OPKH

Veikka Silvekoski, jäsen

veikka.silvekoski@eduespoo.fi